

ХІРОПТЕРОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЬВІВЩИНИ: МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ

Ігор Дикий, Є. Сребродольська, Тарас Башта

Львівський державний університет ім. І. Франка

Dykyj I., Srebrodolska E., Bashta T. Bat Researhes of the Lviv Oblast: Last and Today.

Найбільш ґрунтовні хіроптерологічні дослідження з вивченням міграцій кажанів кільцюванням на території Львівщини проводилися К. Татариним, В. Абеленцевим та І. Колюшевим у 1939–1967 рр. Ними проведений опис хіроптерофауни західної України (зокрема, Львівщини) і зібрана чимала колекція. Нами нижче поданий огляд вивченості рукокрилих Львівщини, зроблений за матеріалами К. Татарінова (1973), В. Абеленцева зі співавт., 1968–1970) та нашими даними.

Великі нічниці (*Myotis myotis* Borkhausen, 1797) були закільцьовані в Медових печерах біля Львова 28.02.1949, 28.12.1952, 12.02.1956 (всього 2 самці і 3 самки); 18 особин (12 самок і 6 самців) закільцьовано 25.01.1952, 20.03.1955, з 16 по 30.03.1967 у катакомбах с. Страдч Львівської обл.

Нічницю водяну (*Myotis daubentoni* Kuhl, 1819) зафіксовано на зимівлі 9 і 26.03.1949, 6 та 8.02.1950 року у Медових печерах біля Львова та катакомбах села Страдч. Один екз. закільцьований 24.09.1967 року у Страдчанських катакомбах.

Вухань (*Plecotus auritus* Linnaeus, 1758) неодноразово здобувався у місті Львові (10.10.50, 21.05.51, 18.08.53, 3.02.54), на зимівлях у Медових печерах (17.02 і 9.03.49, 6.01. та 7.03.50, 9 та 23.12.51, 25.02.1952, 12.02.56), у катакомбах села Страдч (26.03.49, 8.02.50, 15.02.52, 25.01.51, 8.02.68). Закільцьовані екземпляри вуханя 20.02.1957 у Медових печерах (1 самка та 3 самці); 20.03.55, 12.11.64, 30.03.67 у

селі Страдч (6 самок і 1 самець). У 1997 р. (24 грудня) нами під час проведення обліків кажанів у Медовій печері зареєстровано лише одну особину.

Нічницю довговуху (*Myotis bechsteini* Kuhl, 1818) (III кат. ЧКУ) протягом 1953–1963 рр. у Львівській і суміжніх областях вид не виявлений на зимівлі у відомих сховищах, що говорить про його рідкісність на заході України. У катакомбах на г. Піщаній поблизу с. Страдч Львівської обл. 12.11.64 здобуто 2 особини.

Широковух європейський (*Barbastella barbastellus* Schreber, 1774) (III кат. ЧКУ) – зареєстровано скупчення по 30–40 екз. на зимівлі в окол. Львова у період з листопада по березень 1949–1971 рр. У Медовій печері 6.01.50, 28.12.52 та 8.03.53 закільцьовано 9 особин (кільця 138431–138439) і 9 екземплярів маркіровано ампутацією 3–5 пальців лівої задньої кінцівки. У катакомбах с. Страч 7.03.50 закільцьовано 10 самок (кільця 138440–138449). Під час проведених нами обліків кажанів в Медовій печері 24.12.97 відмічено 4 особини.

Вечірниця руда (*Nyctalus noctula* Schreber, 1774) – в колекції К. Татарінова зберігаються особини з с. Розвадів (здобуті 25 та 28.07.49); Львова (вул. Радянська; 9.12.52), с. Вишня Львівської обл. (24.05.57 та 11.06.58). 32 особини (28 juv. і 4 ad., з них 21 самка і 11 самців) маркіровано 29.06.52 у бучині лісопарку Погулянка (східна окол. Львова). У с. Рудниках на Львівщині П. Балабай 10.11.54 здобув вечірницю з кільцем 07500 (Абеленцев та ін., 1970).

Лилик двоколірний (*Vespertilio murinus* Linnaeus, 1758) у минулому зареєстрований у м. Сокаль, с. Брюховичі та с. Пеняки Львівської обл. У Бескидах, за І. Туряніним, цей вид виявлено у с. Тухолька 4.05.59 та в окол. м. Турки 13.05.60 р. У вертикальному поширенні в Карпатах досягає нижньої межі криволісся.

Кажан пізній (*Eptesicus serotinus* Schreber, 1774) реєструвався протягом цілого року в період з 1948 по 1970 р. в різноманітних сховищах – Медовій печері, катакомбах с. Страдч, в підвалах міських будинків тощо. 28.11.97 нами знайдена мертва особина цього виду на даху будинку у м. Львові (Пп=52,8 мм; L=120,9; Са=43,0; Ау=10,3; Коз=5,9 мм).

Ставкова нічниця (*Myotis dasycneme* Voie, 1825). Остання знахідка виду (III кат. ЧКУ) у м. Львові датується 1956 р. (Абеленцев та ін., 1956). Нами вид відловлений 24–26.08.97 в окол. с. Чолгина Яворівського р-ну Львівської обл.²⁹ (тут у 1997 р. створений заказник "Чолгинський" місцевого значення, а з 1995 р. діє щорічний

²⁹ Ця інформація передана до друку у "Вісник зоол.". — Прим. ред.

орнітологічний табір "Avosetta"). Три особини цього виду потрапили у міні-рибачинську сітку для відлову птахів, що виставлена над поверхнею води одного з сіркових відстійників. З двох відловлених екземплярів нами знято проміри: самка – Пп=46,6; вага 21 г, самець – Пп=46,6; вага 26 г.

У 80-х роках ХХ ст. хіроптерологічні дослідження Львівщини продовжили Н. Полушина та Є. Боровець (1986). З кінця 80-х рр. дослідження кажанів майже не проводили³⁰, а останні кажани закільцьовані на Львівщині К. Татариним у 1967 р. Ми плануємо розпочати кільцювання кажанів у районі згаданого Чолгинського заказника (проблема – пошук пластикових міток) з метою визначення міграційної активності різних видів, дальності, темпів, термінів та шляхів міграцій; місць зимівлі, розташування сховищ на шляху перельотів, тривалості життя кажанів, постійності складу колоній тощо. Окрім того, нами накопичуються дані щодо зимівлі кажанів у Медовій печері та Страдчанських катакомбах.

Література

1. *Абеленцев В. И., Колошев И. И., Крочко Ю. И., Татарин К. А.* Итоги кольцевания рукокрылых в Украинской ССР за 1939–1967 гг. Сообщ. 1 // *Вестн. зоологии.* – 1968. – N 6. – С. 59–64. Сообщ. 2 // *Вестн. зоологии.* – 1969. – N 2. – С. 20–24. Сообщ. 3 // *Вестн. зоологии.* – 1970. – N 1. – С. 61–65.
2. *Абеленцев В. И., Попов Б. М.* Ряд рукокрылі, або кажани – Chiroptera // *Ссавці.* – Київ : Вид-во АН УРСР, 1956. – С. 229–446. – (Фауна України. Т. 1, Вип. 1).
3. *Полушина Н. А., Боровець Е. Я.* Рукокрылые. Летучие мыши. Методические рекомендации по охране редких видов животных. – Львов : Львовск. совет УООР, 1986. – 9 с.
4. *Татарин К. А.* Фауна хребетных заходу України. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1973. – С. 137–144.
5. *Червона книга України.* Тваринний світ. – Київ : Укр. енцикл. – 1994. – 464 с.
6. *Woloszyn B.* Jaki to nietoperz? Polowy klucz do oznaczania nietoperzy krajowych. – Krakow : KWZ, 1991. – 55 s.

³⁰ Див. статтю Н. Полушиної у цій збірці. Окрім того, згадані автори опублікували 1988 р. цікаві матеріали щодо зимівлі кажанів у Страдчанській печері (див. бібліографічний огляд щодо кажанів в кінці збірки). — *Прим. ред.*